

Fig. 1. Kort over Skagen og omegn, med fremhævelse af de i afhandlingen nævnte stednavne.

Map of the Skaw and surroundings, giving place-names mentioned in the text.

Forårstrækket over Skagen.

Af ERIK HANSEN og NIELS HESSELBERG CHRISTENSEN.

(With a Summary in English: The Spring-Migration at the Skaw).

(Meddelelser fra Dansk Fugleforskning, nr. 6).

Med den tiltagende interesse for fuglenes dagtræk over Danmark, var opmærksomheden ved studiet af landkortet blevet rettet mod Skagen som et muligt observationssted under forårstrækket.

I 1946 tog E. SINDING derfor initiativet til de første observationer, som de følgende år blev videreført af andre ornithologer og i 1949 med tilskud fra foreningens studie- og rejsefond.

Undersøgelserne er udført i følgende tidsrum:

1946: 24.3.–29.3. (E. SINDING, P. METZ og B. PALM)

1947: 5.4.–17.4. (METZ og PALM)

1949: 30.3.–18.4. (E. WITTRUP-JENSEN, PALM, R. H. REEH, J. GUILDAL, E. HANSEN og O. BEHREND'S).

1950: 6.4.–10.4. (E. HANSEN)

1952: 11.4.–16.4. (E. HANSEN, PALM, L. HALLING SØRENSEN)
 1953: 1.5.– 7.5. (O. GEERTZ-HANSEN, L. H. SØRENSEN og N.
 H. CHRISTENSEN)

Som det fremgår af oversigten er hovedparten af observationerne udført i tidsrummet slut marts–medio april. Det bemærkes tillige, at dagene 6.4.–16.4. er dækket af 3 års undersøgelser. Maj-observationerne blev gjort i forventning om iagttagelse af senere gennemrejsende arter, og resultaterne herfra skulle yderligere anspore til at fuldføre undersøgelserne.

En foreløbig meddelelse om trækket 1946 blev givet af PALM under et foredrag i foreningen d. 20.3.1947.

Vore undersøgelser har først og fremmest været rettet mod de trækkende (overflyvende) fugle om dagen, medens der ikke er foretaget observationer om natten ved fyret, som er kendt for sine mange fyrfald.

Iagttagelserne er fortrinsvis gjort på selve odden (Grenen) og Skagen Nordstrand. Den brede forstrand er velegnet til observationer, da ingen trævækst dækker udsigten. Ofte benyttes dette sandareal af de trækkende fugle, især Kragerne, som hvileplads umiddelbart før det store spring ud over Skagerrak.

Tidsrummet for iagttagelserne ligger almindeligvis fra solopgang til kl. ca. 15. Lige som ved andre træksteder her i landet er reglen den, at småfuglene dominerer i de tidlige morgentimer, medens rovfugle først viser sig i større antal op ad formiddagen. En del iagttagelser navnlig af rastende fugle er gjort i klitplantagerne og lynghederne. Der er også aflagt enkelte besøg ved Kandestederne og Råbjerg Mile, uden at der dog er opdaget større træk her.

Fra Flagbakken, et kendt udsigtspunkt i Skagens klitplantage, har man ofte set trækkende fugle, især tilbagetrækkende Krager.

Som følge af Skagens beliggenhed er trækket af hav- og kystfugle langt livligere end f. eks. ved Falsterbo. Det er naturligvis ikke altid lige let at afgøre om disse fugles flugt over havet er virkeligt nordgående træk, eller om det blot drejer sig om rastende gæsters fourageringstogter.

Af trækkende vadefugle har man, formodentlig som følge

af de tidlige tidspunkter, ikke observeret større mængder. Det har navnlig været Strandskader, Storspover og Kobbersneppe, der tydelig nok har fulgt den jyske vestkyst som ledelinie, og først ved Grenen er blevet nødt til at flyve over vandet.

Som man havde forventet, er antallet af overflyvende landfugle ret betydeligt, navnlig er antallet af Krager imponerende.

Vindretningen spiller en stor rolle for trækket ved Skagen, og det har vist sig, at de østlige vinde er de gunstigste for observationer. Som eksempel herpå kan vi nævne dagene 17. og 18.4.1949. Den første dag var det klart vejr med Ø.-SØ. vind, styrke 4 dalende til 3, denne dag sås det største antal trækkende rovfugle ved Skagen, nemlig 425 Musvåger og 125 Spurvehøge. Desuden et kraftigt træk af Krager: 1200. Dagen efter var vinden gået om i SV. og trods det store antal våger, der rastede i oplandet, sås nu kun 140 Musvåger trække ud, heraf kom de 50 tilbage, og mange gjorde trækforsøg, men nåede ikke ud til stranden. Kun 12 Krager fløj ud.

Inden vi går over til den detaljerede artsliste, skal vi for oversigtens skyld nævne en række arter, der ved deres tilstedeværelse, sene forekomst eller på anden måde karakteriserer Skagens fugleliv i forhold til østdanske træklokaliteters fugleliv i forårsperioden.

På grund af det ret spinkle materiale, vil denne opstilling kun bero på et skøn. Først ved daglige samtidige observationer ved Skagen og f. eks. Gilleleje i flere forårssæsoner ville man kunne få et materiale, der ville give et mere eksakt billede af forholdene. Sålænge trækobservationer her i landet er overladt til amatørornithologers sparsomme tid, vil et sådant foretagende næppe kunne realiseres; men mindre kan også gøre det, vor viden om trækket ved Skagen kunne forøges betydeligt, hvis flere ornithologer end hidtil, og det vil i første række sige jyske, ville aflægge lokaliteten besøg.

- A. Fugle, som træffes hyppigere overflyvende eller rastende ved Skagen end på »øerne«.
- B. Arter, der efter østdanske erfaringer kunne forventes at træffes i de undersøgte perioder, men som i forhold til trækket på øerne kun optrådte i ringe mængde eller slet ikke.

C. Arter, der er forsinkede i trækket over Skagen i forhold til over øerne.

A.	B.	C.
Lom	Svaner	Spurvehøg
Sule	Ederfugl	Musvåge
Sortand	Trane	Vintermusvåge
Toppet Skallesluger	Vibe	Blå Kærhøg
Sandløber	Alm. Ryle	Sjagger
Splitterne	Sanglærke	Misteldrossel
Gråmåge	Hedelærke	Engpiber
Alm. Kjøve	Råge	
Vintermusvåge	Allike	
Kongeørn	Gul Vipstjert	
Krage	Bogfinke	
Skade	Tornirisk	
Ringdrossel		
Engpiber (?)		
Gråsisken		

I nedenstående liste er medtaget alle arter, der efter vor mening kan have interesse for læseren, og vi har i første omgang udeladt iagttagelser af de alleralmindeligste standfugle. En komplet faunabeskrivelse forudsætter jo også iagttagelser fra hele året.

Lommer (*Colymbus stellatus* & *C. arcticus*). Begge arter forekommer hyppigt. I april ses ofte mange flyve over havet i alle retninger f. eks. 9.4.1950, hvor ialt 2-300 blev set.

Egentlig træk er observeret dagene 15.4.1949 med 35 fugle enkeltvis eller 4-5 stykker sammen flyvende mod NØ. og 6.5.1953 med 330 trækkende i flokke på indtil 40 mod ØNØ. i betydelig højde over havet.

Lille Lappedykker (*Podiceps ruficollis*). Ofte set i søerne syd for Råbjerg Mile, således f. eks. 14.4.1952: 5 par. Er også observeret i småsøerne bag klitrækkerne på Grenen.

Sorthalset Lappedykker (*Podiceps nigricollis*). Den 5.5.1953: 5 sammen i Milesøen.

Toppet Lappedykker (*Podiceps cristatus*). Enkelte er set ved Grenen i midten af april.

Sule (*Morus bassanus*). Ialt 4 iagttaget, hvoraf de 3 i 1949 nemlig den 7., 10. og 15. april, og 1 den 4.5.1953.

Skarv (*Phalacrocorax carbo*). 2 set 14.4.1952.

Fiskehejre (*Ardea cinerea*). Følgende er set på træk mod NØ.: 17.4.1949: 3, 18.4.1949: 2, 14.4.1952: 1.

Grågås (*Anser anser*). Midt i april er enkelte observeret trække

ved Grenen og Kandestederne. Den 9.4.1950 forsøgte 16 at trække ud ved Grenen under kraftig sydvestenvind og regn.

Sædgås (*Anser fabalis*). 13.4.1952: 4 trak over Milesøen og 50 over Grenen.

Sangsvane (*Cygnus cygnus*). 6 fløj mod NØ. 11.4.1952. 2 juv. i Milesøen 13.4.1952.

Knopsvane (*Cygnus olor*). 1 trak med sangsvanerne 11.4.1952.

Knortegås (*Branta bernicla*). Kun set 3.4.1949: 10 trak.

Gravand (*Tadorna tadorna*). Fåtallig, ikke set på træk.

Gråand (*Anas platyrhynchos*). Egentlig træk kun set 26.3.1949: 300 langs nordkysten. Ellers træffes jævnligt mindre flokke i søerne i april.

Atling (*Anas querquedula*). Truffet i klitsøerne 9.4.1950: 1 ♂ og 11.4.1952: 7 ♂♂ + 4 ♀♀. 13.4.1952 trak 2 langs kysten ved Kandestederne.

Krikand (*Anas crecca*). Rastende flokke på 50–80 kan ses i søerne ved Råbjerg Mile og Grenen i april. Ses af og til trække lavt over havet, således 7.4.1950, hvor 35 fløj mod Ø. ved Grenen.

Spidsand (*Anas acuta*). Kun enkelte par set ved kysten.

Pibeand (*Anas penelope*). Optræder i påfaldende ringe antal, største flok set 13.4.1952 ved Kandestederne, hvor 40 trak mod nord.

Knarand (*Anas strepera*). Et par holdt til i klitsøerne 14. og 15.4.1952.

Skeand (*Spatula clypeata*). Kun iagttaget 15.4.1949: 1 par trak, og 11.4.1952: 2–3 par i klitsøerne.

Troldand (*Aythya fuligula*). Er en sjælden gæst ved Skagen. Set 4 trækkende 18.4.1949.

Hvinand (*Bucephala clangula*). Forekommer i ringe antal langs kysten. 30 trækkende sås den 15.4.1949 ved Grenen.

Ederfugl (*Somateria mollissima*). Sammenlignet med andre danske kyster forekommer den meget sparsomt, størst antal på een dag er ca. 40 stykker.

Sortand (*Melanitta nigra*). Denne er langt den talrigste andeart ved Skagen. Den 4.4.1949 iagttoges fra Flagbakken ialt 300 ænder, formodentlig Sortænder, der i løbet af kl. 16–16,30 trak imod NØ. over havet i en afstand af 3–400 m fra kysten og ca. 20–30 m oppe.

Næste dag, 5.4.1949, fortsatte dette træk formodentlig uafbrudt hele dagen; kl. 9–10,00 optaltes 3–400 og kl. 12,20–13 ca. 100, flokkes størrelse lå begge dage på 5–25 enkelte på over 50. Dette træk har antagelig kulmineret i disse dage, da der kun observeredes mindre antal fra 15.4.–18.4.

I 1950 sås et lignende træk den 9. og 10. april, og i 1952 blev der ligeledes set talrige flokke på 60–70 stykker, der trak mod NØ.

Dette store sortandetræk, som sikkert løber op på flere tusinde dagligt, ses således at kulminere i dagene 4.4.–11.4.

Uden for dette tidsrum kan der iagttages store flokke svømmende langt ude på havet, således i majdagene 1953, hvor der ofte kunne ses

op mod 1000 ud for Nordstrand. Det har muligvis drejet sig om oversomrende Sortænder.

Fløjlsand (*Melanitta fusca*). Denne art ses mærkværdigvis kun undtagelsesvis mellem de mange Sortænder, til trods for at den som bekendt optræder i stort antal i Kattegat, hvad vi erfarede, da PALM og ERIK HANSEN på sejlturen fra Aalborg til København 15.4.1952 anslog antallet langs sejlrueten til 4-5000 stykker (sammen med 1000 Sortænder).

Stor Skallesluger (*Mergus merganser*). 1 han set 15.4.1949.

Toppet Skallesluger (*Mergus serrator*). Er i første halvdel af april set parvis og i småflokke indtil 30 stykker. I 1953 lå der 4.5. og 6.5. en tæt samlet flok på 150 lige ud for Grenen.

Rovfugletrækket.

Rovfuglenes forårstræk over Danmark går fortrinsvis over den østlige del af landet. Ruterne er endnu ikke helt fastlagte, men alt tyder på, at fuglene overvejende kommer fra Femern og Rygen, medens en mindre del trækker over Holsten. Herfra skyder der sig en udløber over Als og Fyn, og med de i Jylland fremherskende vestlige vinde vil der være store chancer for, at de mange fremspringende punkter på halvøens østkyst leder trækket ud over øerne eller via Djursland til Sverige. Efter perioder med vedvarende østlige vinde vil der dog kunne iagttages rovfugletræk ved Skagen, men slet ikke i de dimensioner som man kan se over det østlige Sjælland.

Det er karakteristisk for Skagenstrækket, at rovfuglene kan akkumuleres på stedet i løbet af flere dage, uden at trækdriften får dem af sted. Grunden er formodentlig den, at de her overhovedet ikke kan se land på den anden side af havet. Ved andre udflyvningssteder som f. eks. Falsterbo, Lollands eller Langelands sydkyster om efteråret er en kyststrækning synlig i det fjerne i klart vejr, og selv på disse lokaliteter er det velkendt, at trækkende rovfugle undertiden nøler, når de kommer til kysten, og først efter flere forsøg flyver ud over vandet.

I den 20 dage lange observationsperiode i 1949 trak ialt ca. 550 Musvåger og ca. 250 Spurvehøge ud fordelt på dagene fra den 15. til den 18. april. I hele den foregående periode var der hyppigt observeret trækforsøg, men intet sikkert udtræk. Hvor langt rovfuglene kan nå ud over havet inden de vender om, viser følgende eksempel. Den 31. marts 1949 trak ved

middagstid 30 Musvåger over Skagen plantage mod NØ. En time senere kom de alle tilbage.

De fleste af rovfuglene går ud over kysten mellem Skagens nordstrand og Grenens odde. Som regel foregår morgentrækket i lav højde og nærmest Grenens odde, fra kl. 9 forøges højden, og fuglenes udflyvningssted ligger da nærmere Nordstranden. Rastende Spurvehøge er observeret på den brede forstrand forinden de trak videre. I løbet af perioden er der set ikke mindre end 15 forskellige rovfuglearter.

Fiskeørn (*Pandion haliaetus*). Ialt er 11 trækkende set ved Skagen og 1 rastende ved Milesøen. Tidligste dato var 3.4.1949, seneste 4.5.1953.

Hvepsevåge (*Pernis apivorus*). Et usædvanlig tidligt træk, ca. 20 dage før normal ankomst, blev observeret den 2.5.1953 med 172 og 6.5. med 31 trækkende fugle. Trækforsøg iagttoges 3.5. og 7.5. Bortset fra Behrends aprilobservationer over Als (se D.O.F.T. 44. p. 132) kendes ingen fortilfælde, og fremtiden vil vise om det indtrufne er reglen eller en undtagelse ved Skagen.

Rød Glente (*Milvus milvus*). 30.3.1949 iagttoges 1 i en tilbageflyvende flok Musvåger fra observationsposten på Flagbakken.

Duehøg (*Accipiter gentilis*). 7.4.1950: 2 kredsede nord for Skagens by, 14.4.1952: 1 stk. trak sandsynligvis ud.

Spurvehøg (*Accipiter nisus*). Ved Skagen foregår trækket tilsyneladende senere end på øerne, idet de største trækdage for Spurvehøge har været 15.4.–17.4.1949, 14.4.1952 og 2.5.1953 med 50–125 stk. daglig, medens der i martsdagene og indtil 10. april kun er set enkelte, højst 10 stk. daglig.

Musvåge (*Buteo buteo*). Også Musvågen er tilsyneladende forsinket i sit forårstræk ved Skagen, idet topdagene ligger midt i april. Som nævnt i indledningen faldt det største træk 17.4.1949 med SØ-vind med ialt 425 stk., som foregik i følgende tidsrum: Kl. 6,30–7,30: 15 stk., 7,45–10,00: 165, 10,00–13,00: 115, 13,00–14,00: 130. Efter kl. 14 sås ca. 70 på terrænet, som gjorde trækforsøg, for de flestes vedkommende uden held. Så sent som 2.5.1953 trak 40 ud.

Vintermusvåge (*Buteo lagopus*). Denne er en forholdsvis hyppig trækfugl ved Skagen og ses i antal, som langt overstiger, hvad man kan se på andre træklokaliteter i landet, således kan nævnes at i dagene 10.4.–15.4.1952 udgjorde forholdet Vintermusvåger til Musvåger 1:4 med ialt 180 Musvåger og 45 Vintermusvåger.

Så sent som den 2. maj 1953 sås 7 trækkende.

Kongeørn (*Aquila chrysaetos*). I dagene 13.4.–17.4.1947 sås enkelte dagligt, idet dog intet sikkert udtræk bemærkedes. Den 16.4. sås fra Flagbakken i alt 3 på flere trækforsøg. Den 12.4.1952 iagttoges 1 kredsende over klitplantagen, og den 14.4. trak 1 ud kl. 10,00, tre kvarter senere forsøgte atter en Kongeørn at trække ud. Alle har været ungfugle.

Havørn (*Haliaeetus albicilla*). 3 ungfugle er iagttaget, nemlig 28.3.1946 og 30.-31.3.1949 samt 9.4.1950.

Blå kærhøg (*Circus cyaneus*). Set hyppigt i alle perioder 1-4 stykker dagligt jagende over hedemøserne både ved Skagen og Råbjerg. Udtrækkende fugle observeres derimod sjældnere, 17.4.1949: 2, 12.4.1952: 1 og endnu i 1953 sås 2.5.: 2 og 6.5.: 1.

Hedehøg (*Circus pygargus*). Den 5.5.1953 blev der ved Kandestederne set en gammel han, der fløj målbevidst mod nord. Ved Grenen er ingen observeret.

Rørhøg (*Circus aeruginosus*). Den 17.4.1947 jagede 1 ung fugl ved plantagen, den 12.4.1952 trak en gammel han og en ungfugl ud.

Vandrefalk (*Falco peregrinus*). Er observeret i april måned i antal fra 1 til 2 stykker daglig, heraf ialt 8 udtrækkende, de fleste omkring 15.4.

Dværgfalk (*Falco columbarius*). Rastende eksemplarer ses ofte, og ialt er 14 trækkende observeret; tidligste forekomst 2.4., seneste 6.5.

Tårnfalk (*Falco tinnunculus*). Ialt 17 set trække ud fortrinsvis midt i april, højst 3 daglig. Derudover kan man se betydelig flere rastende over hedestrækninger, indtil 10-15 stykker daglig.

I april 1949 ynglede et par i en lille lund nær ved klitrækken.

Trane (*Grus grus*). Bortset fra 2 stk., der den 17.4.1949 trak ud mod nordøst, er denne fugl ikke observeret ved Skagen.

Strandskade (*Haematopus ostralegus*). Forekommer i forholdsvis ringe antal rastende og på træk, topdagen var 15.4.1949, da ialt 100 stykker fordelt på flere flokke trak langs kysten mod NØ.

Vibe (*Vanellus vanellus*). I april dagene ses sjældent over 30-50 stykker udflyvende om dagen, men den 26.3.1946 trak ikke mindre end 1000 ud.

Strandhjejle (*Squatarola squatarola*). Er kun set i eet eksemplar, den 12.4.1947.

Hjejle (*Pluvialis apricaria*). Forekommer fåtalligt midt i april.

Præstekrave (*Charadrius hiaticula*). Den største flok på sandstranden talte 30-40 stykker og blev observeret 15.4.1949. Arten er ikke set trække.

Hvidbrystet Præstekrave (*Charadrius alexandrinus*). Er fra og med 12.4. observeret parvis eller i mindre flokke på indtil 10 fougagerende på den brede strand, gerne tæt oppe ved klitterne.

Stor Regnspøve (*Numenius arquata*). I dagene fra 2.4. til 15.4. er gennemsnitligt set 20-30 trækkende. En undtagelse herfra udgjorde 11.4.1952, da ialt 130 fløj langs kysten mod NØ. i flokke på ca. 25. Natten mellem den 8. og 9.4.1950 hørtes et kraftigt træk.

Stor Kobbersneppe (*Limosa limosa*). Den 13.4.1952 opholdt een sig ved Nordstrand.

Lille Kobbersneppe (*Limosa lapponica*). Set enkeltvis og indtil 10 stykker sammen fra 11.4. Den 13.4. sås 70-80 på kysttræk.

Sortklire (*Tringa erythropus*). 2 gamle fugle, den ene ved Råbjerg Mile, den anden svømmende i en sø ved Hulsig, blev observeret 5.5.1953.

Rødben (*Tringa totanus*). Meget fåtallig ved Skagen, noget hyppigere ved Milesøen.

Hvidklire (*Tringa nebularia*). 4 holdt til ved Råbjerg Mile den 5.5.1953.

Svaleklire (*Tringa ochropus*). Ialt 10 er observeret ved klitrækkerne. Tidligste dato 11.4., seneste 3.5.

Tinksmed (*Tringa glareola*). 7 fløj mod NØ. over Grenen den 2.5.1953, og 4 blev set ved Milesøerne 5.5.1953.

Dobbeltbekkasin (*Capella gallinago*). Yngler formodentlig i ringe antal i hedemøserne, men rastende fugle ses aldrig i større antal.

Enkeltbekkasin (*Lymnocyptes minimus*). Den 11.4. sås 1 ved klitterne.

Skovsneppe (*Scolopax rusticola*). Ses ret hyppigt på flere lokaliteter i første halvdel af april. Et yndet tilholdssted for arten er anlagt ved Skagen Museum, her blev f. eks. iagttaget 5 stk. 13.4.1947.

Sandløber (*Crocethia alba*). I dagene 1.4.–18.4.1949 blev der næsten dagligt observeret fra 2–6 stykker på sandstranden. Fra 6.4. til 10.4.1950 blev der ialt set 4 eksemplarer. Fuglene var endnu i vinterdragt.

Sortgrå Ryle (*Calidris maritima*). Den 7.5.1953 stod et enkelt eksemplar i sommerdragt på Nordstrand. Fuglen var uhyre tillidsfuld og lod sig komme nær på 2–3 meters afstand.

Alm. Ryle (*Calidris alpina*). Denne for vore kyster så almindelige vader er her ved Skagen kun en fåtallig gæst, der højst er iagttaget i 6 eksemplarer på een dag.

Brushane (*Philomachus pugnax*). Den er kun set 17.4.1947 og 3.5.1953 ved Grenen, begge dage kun eet eksemplar.

Klyde (*Recurvirostra avosetta*). Kun iagttaget 2, den 16.4.1949 på sandstranden ved Kandestederne.

Alm. Kjøve (*Stercorarius parasiticus*). 15.4.1949 fløj een mod NØ., og 18.4. jagede een efter en Splitterne ud for Grenen. I dagene 3.5. til 7.5. sås ialt 5 flyve mod NØ.

Hættemåge og Stormmåge (*Larus ridibundus* & *L. canus*). Disse to arter, navnlig den sidste, ses ofte på træk mod NØ. ved Grenen, men vi har hidindtil ikke inddraget dem i vore optællinger.

Sølvmåge og Svartbag (*Larus argentatus* & *L. marinus*). Både i Skagen havn og langs kysten holder store flokke til, flertallet er ungfugle.

Sildemåge (*Larus fuscus*). Forekommer sandsynligvis kun i få eksemplarer i ovennævnte flokke. Derudover så vi den 11.4.1952 30–40 gamle fugle trække mod NØ.

Gråmåge (*Larus hyperboreus*). Enkelte ungfugle er set næsten daglig i samtlige perioder med undtagelse af maj 1953. Den holder oftest til ved Grenen, kan dog også træffes i havnen.

Ride (*Rissa tridactyla*). Forekommer hyppigt enkeltvis og i småflokke på indtil 15 langs kysten og i havnen.

Fjord- og Havterne (*Sterna hirundo* & *S. paradisaea*). Er kun

iagttaget i perioden maj 1953 med højst 40 stykker daglig. Ingen sikre Fjordterner er observeret.

Splitterne (*Sterna sandvicensis*). Splitternen indgår som en af de karakteristiske fugle ved Skagen. For det første foreligger der nogle tidlige ankomstdatoer, 26.3.1946 med 3 stykker og 31.3.1949: 2. Senere i april er der iagttaget store mængder i en trækbevægelse, hvor fuglene er kommet fra vestkysten og ved Grenen er bøjet skarpt af mod syd, idet de derpå har fulgt Kattegatskysten. Den 11.4.1952 observeredes 400 stykker, 12.4.1952: 80 og 14.4.1952: 50 stykker.

Denne ejendommelige foreteelse tyder på, at Splitternen er så kraftigt bundet af kysten som ledelinie, at selv de, der yngler i Kattegatsområdet, følger Vestkysten i dens fulde længde og først bøjer af ved Grenen, der som bekendt ligger betydeligt nord for artens udbredelsesområde i Sverige, således at der formentlig ikke kan blive tale om træk tværs over Kattegat til den svenske kyst.

Dette er formodentlig også grunden til, at der finder en kraftig ophobning af Splitterner sted ud for Grenen, hvilket bl. a. blev observeret i perioden 15.4.–19.4.1949, hvor der første dag blev iagttaget 60 rastende, som tiltog i løbet af dagene, indtil der den 19.4. blev set 300.

At der finder en lignende trækbevægelse sted om efteråret i modsat retning, fremgår af Zoologisk Museums beretning om ringmærkede unge Splitterner, idet der foreligger følgende genfangster:

1	mærket	8.7.34	ved Hals	.....	fundet	6.9.34	ved Bulbjerg
1	–	14.7.35	ved Hals	.....	–	26.8.35	ved Skagen
1	–	4.7.38	Nordre Rønner..	–	–	21.8.38	ved Skagen
1	–	1.7.46	Nordre Rønner..	–	–	17.8.49	ved Skagen
1	–	5.7.46	ved Hals	.....	–	20.9.46	ved Frederikshavn

I majdagene blev der daglig set 300–700 fugle; om det her har drejet sig om ikke-ynglende terner, eller det har været fugle på fourageringstræk fra ynglepladserne ved Læsø og Frederikshavn, har vi ikke kunnet afgøre.

Alk (*Alca torda*). 1 blev set 9.4.1950.

Lomvie (*Uria aalge*). 1 blev set på land 11.4.1952 tilsmurt af olie, og den 14.4. sås 2.

Huldue (*Columba oenas*). Fra den 24.3. til midt i april er den dagligt set rastende eller trækkende i ringe antal, undertiden sammen med Ringduer, højeste antal trækkende på een dag blev set 12.4.1952 med 75 stykker. Så sent som den 3.5.1953 så vi 9 stykker.

Ringdue (*Columba palumbus*). Trækbevægelser og rastende flokke på gennemsnitlig 100 daglig er set i perioden 1.4.–18.4., og så sent som 2.5.1953 sås 90 trække ud. På enkelte dage er duerne dog set trække ud i større antal, således den 3.4.1949 med ca. 2000 fordelt på flere flokke à ca. 200, og 8.4.1950, hvor vi på en tur gennem Skagen plantage så ca. 1000 trække mod nord i flokke på ca. 100.

Tyrkerdue (*Streptopelia decaocto*). Som nævnt i D.O.F.T. 45

p. 232 er denne art i sin eksplosionsagtige udbredelse over Europa trængt op gennem Jylland, hvor den grundet på sin aversion mod at flyve over vandstrækninger, er blevet bremset ved Skagen og har dannet en mindre bestand i selve byen. I april 52 skønnedes antallet af ynglende Tyrkerduer til 10 par, noget lignende var tilfældet i maj 1953.

Mosehornugle (*Asio flammeus*). 1 eksemplar blev jaget op i klitterne den 6.4.1949.

Grønspætte (*Picus viridis*). 2 blev set i anlægget den 31.3.1949.

Stor Flagspætte (*Dryobates major*). Ses af og til ved Skagen by.

Vendehals (*Jynx torquilla*). 1 eksemplar holdt til i et buskads bag klitterne den 3.5.1953.

Sanglærke (*Alauda arvensis*). Når intet træk af betydning er konstateret heroppe, skyldes det formodentlig, at iagttagelsesperioderne har ligget betydeligt senere end tiden for artens hovedtræk.

Hedelærke (*Lullula arborea*). Er kun observeret i ringe antal, tidligst 24.3. og senest 3.5. Syngende fugle er hørt ved plantagen.

Toplærke (*Galerida cristata*). Lokal, enkelte par i byens udkanter.

Bjerglærke (*Eremophila alpestris*). Træk og rastende fugle er observeret på dage mellem 6.4. og 17.4. Største antal blev set 17.4.1949 med 30 rastende og 5 trækkende.

Landsvale (*Hirundo rustica*). Til trods for Skagens nordlige beliggenhed, har vi en række tidlige ankomstdatoer 17.4.1948: 1, 15.4.1949: 1, 17.4.1949: 7 trækkende + 3 rastende og 12.4.1952: 10 trækkende.

Imod forventning sås kun et ringe træk i maj 1953, gennemsnitligt 10–20 fugle daglig, dog 4.5. 200–300 trækkende.

Bysvale (*Delichon urbica*). Kun enkelte trak ud med Landsvalerne i 1953.

Digesvale (*Riparia riparia*). Også her foreligger nogle tidlige ankomster: 17.4.1949: 4 på trækforsøg og 12.4.1952: 15.

Kun meget beskedent træk observeret i 1953.

Krage (*Corvus corone cornix*). Efter de hidtidige erfaringer er Kragen langt den talrigste trækfugl ved Skagen. Selv efterårstrækket af Kragen ved Falsterbo kan ikke måle sig med dette enorme træk. Trækretningen ved Skagen er nordøstlig og med den kraftigste udflyvning over havet ved det nordligste punkt af Jylland ud for redningsstationen, medens der ude ved selve østspidsen af Grenen kun foregår udflyvning af ringere omfang. Meget hyppigt ser man Kragerne ankomme i småflokke for derpå at samles i klitterne og på forstranden i større flokke, forinden de trækker ud over havet mod nordøst. Trækkets styrke synes at variere meget fra år til år. Kraftigst var trækket i 1946 og 1952; begge år iagttoges på flere dage indtil ca. 5000 daglig, hvorimod antallet i 1949 i løbet af 3 uger aldrig nåede over ca. 1300 på een dag.

Under gunstige vejrforhold er trækket allerede i gang ved solopgang. Det kan da fortsætte næsten uafbrudt indtil langt ud på

dagen, dog som regel med aftagende intensitet i eftermiddagstimerne; men i et enkelt tilfælde, den 11.4.1952, trak ca. 3000 Krager af ialt 5000 ud i tiden Kl. 13–15,30. I 1946 trak antagelig ca. 20.000 ud på de 6 observationsdage 24.3–29.3. For kragetrækkets vedkommende spiller vind og vejr ikke så afgørende en rolle som for rovfuglene, idet der er observeret stort antal udflyvende krager under næsten alle vindretninger, men vi mener dog at kunne konstatere, at de bedste vejrtilstande for fint kragetræk er klart, tørt vejr med østlige vinde, som det var tilfældet i rekorddagene i april 1952.

Det er karakteristisk for kragetrækket ved Skagen, at det næsten udelukkende foregår uden selskab med andre fuglearter f. eks. Allike og Råge, som man ofte ser i følge med Kragerne andre steder i landet. Kun enkelte Råger ses nu og da trække sammen med Kragerne, hvilket støtter den formodning, at de overflyvende fugle ved Skagen er norske og nordsvenske, da Rågens udbredelsesområde i Sverige ikke går nordligere end til de store søer. I følge meddelelse i det svenske tidsskrift »Vår Fågelvärld« 12, p. 192, er der i april 1952 set kragetræk med indtil 500 daglig ved den svenske kattegatkyst i nærheden af Göteborg.

I maj 1953 blev der daglig observeret Krager, der forsøgte at trække ud, og som ved aftenstid i samlet flok på ca. 200 vendte tilbage til plantagen for at overnatte. Det drejede sig for næsten alles vedkommende om syge eller anskudte fugle med meget mangelfuld fjerbeklædning, og de ville absolut ikke være i stand til at gennemføre turen over Kattegat.

Råge (*Corvus frugilegus*). Se ovenfor under Krage.

Allike (*Corvus monedula*). Bortset fra 26.3.1946, hvor 500 trak ud, er Alliken forbavsende fåtallig i sammenligning med Kragen, normalt skal man ikke regne med at se mere end højst 100 daglig; forholdet er altså lige det omvendte af, hvad der finder sted om efteråret ved Falsterbo.

Skade (*Pica pica*). I almindelighed betragter man Skaden som udpræget standfugl, men ved Skagen, som ved andre lokaliteter, hvor kraftigt træk finder sted, har vi gentagne gange set fuglen ophobes i større antal, der gang på gang har forsøgt at trække ud, og et par gange har vi set Skaden virkelig trække ud over havet. Det ville være ønskeligt, om dette træk kunne bevises i form af genfangster af ringmærkede fugle.

Trækforsøget foregår i reglen på den måde, at fuglene samler sig i flokke på 30–80 i klitterne og langsomt flyver ud til havstokken, hvor de hæver sig til så stor højde, at de vanskeligt kan følges i kikkerten, hvorefter de i styrtflugt vender tilbage til udgangspunktet. Disse forsøg er blevet iagttaget under alle observationsperioder og foregår gentagne gange, for det meste i formiddagstimerne.

Udflyvning blev set den 7.4.1950, hvor vi var i stand til at følge 6 Skader ud af en flok på 30 forsvinde i nordøstlig retning ud over Kattegat. Den 14.4.1952 så vi i klart og næsten vindstille vejr 11+18 trække ud over Grenen mod nordøst, og i betragtning af, at vi dagen

forinden havde set 150 på trækforsøg, må vi formode, at endnu flere har benyttet det fine vejr til at trække ud, men har undgået vor opmærksomhed.

Skovskade (*Garrulus glandarius*). Den 3.5.1953 blev 5 set i buskadset bag klitrækkerne lidt vest for fyret.

Sjagger (*Turdus pilaris*). Hovedtrækket over Skagen synes at foregå fra midten af april og til begyndelsen af maj.

Den 8.4. og 9.4.1950 sås højst 50 om dagen og i april 1952 rastende flokke på indtil 200. Den 14.4.1952 iagttoges ikke mindre end 145 på trækforsøg. Majobservationerne 1953 bragte de hidtil største antal frem i lyset: 100 ved Hulsig og 400 i flok ved Skagen den 1.5., og den 3.5. forsøgte 100 at trække ud.

Misteldrossel (*Turdus viscivorus*). Denne drosselart er den, man oftest ser trække ud om dagen.

Hyppigst optræder den fra slutningen af marts til midten af april, men antallene har varieret meget fra år til år. Den 30.3.1949 opholdt 100 sig ved Flagbakken, og den 3.4. samme år blev der iagttaget et imponerende træk på mindst 200, der fløj mod Ø. ved Nordstranden i flokke på indtil 30-40, kun med enkelte Sjaggere imellem. Noget tilsvarende fandt sted 11.4.1952, hvor ca. 200 trak ud fra kl. 5,30 til kl. 7.

Sangdrossel (*Turdus ericetorum*). I midten af april ses Sangdroslen hyppigt på terrænet mellem Skagen og Grenen. Vi mener at kunne konstatere, at der finder et kraftigt nattræk sted, idet antallet af rastende fugle kan variere betydeligt fra dag til dag, således som det var tilfældet i dagene 15.-18.4.1949.

Vindrossel (*Turdus musicus*). Forekommer ligesom ovennævnte art i stærkt varierende antal fra dag til dag i midten af april. Som det fremgår af følgende oversigt, fandt et kraftigt nattræk sted i 1950.

7.4.1950: Ingen iagttaget.

8.4.1950: Ca. 200 rastende.

9.4.1950: 2-300 rastende, 4 stk. faldet ved fyret foregående nat.

10.4.1950: Kun 4-5 rastende.

Ringdrossel (*Turdus torquatus*). For københavnske ornithologer har det store antal Ringdrosler ved Skagen absolut været et særsyn. Den er set enkeltvis og i flokke på indtil 10 stykker omkring Skagen og ved Kandestederne. Ialt er 66 eksemplarer set inden for tidsrummet 9.4.-5.5. Største antal på een dag var 18 stykker, den 15.4.1952. 3.5.1953 sås 7 i flok med 20 Sjaggere på trækforsøg over klitterne, og den 5.5. blev en syngende han set ved Kandestederne.

Solsort (*Turdus merula*). I 1946 blev iagttaget livlige trækforsøg, bl. a. af 11 i flok den 24.3.

Digesmutte (*Oenanthe oenanthe*). Forekommer fåtallig fra 12.4. Største antal 16.4.1949: 15 stykker ved Kandestederne og 2.5.1953: 18 rastende ved Gammel Skagen.

Bynkefugl (*Saxicola rubetra*). Kraftig koncentration bemærkedes den 2.5.1953, idet 16 sad på jorden ved fyret, og 20 rastede ved Højen station.

Sortstrubet Bynkefugl (*Saxicola torquata*). Den 27.3.1946 blev en han af denne art set ved redningsstationen.

Rødstjert (*Phoenicurus phoenicurus*). I maj sås på gode dage 20–50 ved buskadset tæt ved klitterne og fyret.

Husrødstjert (*Phoenicurus ochruros*). Er kun observeret 3 gange, nemlig 6.4.1949: 1 han i byparken, 7.4.1949: 1 ved redningsstationen og 16.4.1949: 1 hun ved Kandestederne.

Rødhals (*Erithacus rubecula*). Som en typisk nattrækker kan også denne art optræde i større antal på visse dage, medens den fuldstændig mangler de næste. Således så vi 16.4.1949 en mængde Rødhalse overalt, og om aftenen efter mørkets frembrud hørtes de på træk ude over klitterne. Den næste dag var der kun ganske få på terrænet.

Gransanger (*Phylloscopus collybita*). Tidligste ankomst var den 1.4.1949, da 1 blev set og hørt synge i anlægget. Største antal, 7–8 stykker, blev set 14.4.1949 ved klitrækkerne.

Som følge af de tidlige observationsperioder har vi ikke i nævneværdig grad gjort iagttagelser af sangere bortset fra denne art og Løvsangeren.

Løvsanger (*Phylloscopus trochilus*). 1 set 17.4.1949. I 1953 forekom arten nogenlunde talrigt 2.5., men i de følgende dage sås den kun i beskedent antal, højst 10–20 om dagen.

Fuglekonge (*Regulus regulus*). Kan på store trækdage optræde i rigelig mængde overalt, ja, selv helt ude i de yderste klitrækker. Af særlige store dage kan nævnes 16.4.1949, 8.4.1950 og 11.4.1952.

Brøget Fluesnapper (*Ficedula hypoleuca*). I 1953 blev den daglig set raste i plantagen og ved klitterne, største antal var 7 stk. 2.5.

Engpiber (*Anthus pratensis*). Træk af højst 50 fugle er daglig set midt i april. I maj 1953 fandt en kraftig koncentration af arten sted, således så vi fra 2. til 5.5. flere hundrede rastende langs kysten både ved Grenen og Kandestederne, og den 6.5. tog de mod til sig og trak ud i et imponerende antal af 2500 fordelt på flokke à 10–30 i tiden kl. 6,20 til kl. 10,20.

Skærpiber (*Anthus spinoletta*). Enkelte er set langs kysten fra 24.3. til 15.4.

Markpiber (*Anthus campestris*). Næsten dagligt observeredes 1 syngende umiddelbart nord for Drachmanns Grav i maj 1953. Dertil kommer iagttagelse fra 5.5. af 1 par ved Gammel Skagen tæt ved klitterne og 1 fugl ved Råbjerg Mile.

Skovpiber (*Anthus trivialis*). Tidligste ankomst 12.4.1952, hvor 1 hørtes. 17.4.1949 observeredes 10 trækkende og 2.5.1953 rastede ca. 75 ved Grenen.

Hvid Vipstjert (*Motacilla alba*). Som det kunne forventes, har denne »østtrækker« ikke optrådt i større mængder ved Skagen. Største antal trækkende på een dag blev observeret 11.4.1952 med 20 stykker.

Gul Vipstjert (*Motacilla flava*). Et eksemplar blev set så tidligt som den 11.4.1952. I maj 1953 optrådte arten i påfaldende ringe antal, idet der på to dage kun blev set 6 trækkende og ingen rastende.

Silkehale (*Bombycilla garrulus*). Kun observeret i 1949, da 6 den 5.4. opholdt sig i anlægget og 4 den 18.4. ved havnen.

Stor Tornskade (*Lanius excubitor*). Er set enkelt- og parvis ved Skagen og Råbjerg Mile. Seneste dato 18.4.1949.

Stær (*Sturnus vulgaris*). Temmelig kraftigt stæretræk er kun observeret i årene 1949 og 1952. I 1949 trak i perioden 1.–7.4. ca. 500 daglig og fra 10. til 17.4. kun 100. I 1952 iagttoges kun stæretræk af større format den 11.4. med ikke mindre end 1200 fugle i tiden fra kl. 5,30 til Kl. 8.

Grønirisk (*Chloris chloris*). Yderst sjælden på træk. Kun observeret 11.4.1952, da 10–15 trak ud med Bogfinker.

Stillits (*Carduelis carduelis*). Optræder fåtalligt, dog observeredes den 16.4.1949 13, der i samlet flok trak nord på over Råbjerg Mile.

Grønsisken (*Carduelis spinus*). Er observeret i ringe antal i alle perioder blandt de øvrige trækkende småfugle. Største antal er set i dagene 1.4. og 3.4.1949, hvor henholdsvis 200 og 100 trak ud over Grenen. Så sent som i dagene 1.5.–7.5.1953 blev den set med indtil 15 trækkende daglig.

Gråsisken (*Carduelis flammea*). Denne invasionsprægede art forekommer i stærkt varierende antal ved Skagen. Særlig talrig var den i perioderne 1946 og 1949, medens den kun optrådte i ringere antal i 1947 og fuldstændig manglede i 1950 og 1952. I 1946 blev den set fra 24.–29.3. i flokke på indtil 100 stk. daglig med en kulmination den 26.3., da der ved Højen fyr i tiden kl. 6–10 blev set ca. 600 trække mod NØ. i flokke på 40–50 stk. I 1947 blev den kun iagttaget rastende i småflokke med største antal den 17.4. på 30–40 stk. Fra 1.4.–7.4.1949 blev der observeret fra 50–300 trækkende pr. dag.

Bjergirisk (*Carduelis flavirostris*). Er kun set 12.4.1952, da 10–15 stk. forsøgte at trække.

Tornirisk (*Carduelis cannabina*). Er set på træk i varierende antal, fra 50–100 daglig i perioderne 1.–15. april.

Dompap (*Pyrrhula pyrrhula*). Enkelte observeret i Skagen og ved Grenen bag klitrækken. Seneste dato 15.4.1949.

Lille Korsnæb (*Loxia curvirostra*). Forekommer parvis og i småflokke på indtil 30 stk. i klitplantagen. Intet træk er observeret.

Bogfinke (*Fringilla coelebs*). Denne art, der ved andre træklokaliteter kan ses trække i flokke, der løber op til ti tusinder, har vi kun set i forholdsvis ringe antal ved Skagen. Den er kun set trække i antal af højst 1000 på een dag i flokke à 50–100 stk. Træk er observeret fra slut marts til 15.4. og har fundet sted fra solopgang til kl. 7. De bedste betingelser for større bogfinketræk har vist sig at være tørt vejr med østlige vinde.

Kvækerfinke (*Fringilla montifringilla*). Ses og høres undertiden mellem de trækende Bogfinker. Større antal blev set 11.4.1952, da 500 trak sammen med 1000 Bogfinker.

Snespurv (*Plectrophenax nivalis*). Sjældent træk-gæst ved Skagen, er kun set i antal fra 2-6 stk. ved Grenen i tidsrummet 3.4.-13.4.

SUMMARY IN ENGLISH

The Spring-Migration at the Skaw.

At the northernmost point of Jutland, the Skaw, a number of observations have been made in recent years on bird migration in periods from 24. March to 18. April, and in a single isolated period from 1. May to 7. May. The observations were especially focussed on migrating birds (passing in the air) and resting birds, and in particular the number of migrating crows appeared to be beyond expectation. There was a considerable passage of Hooded Crows (*Corvus c. cornix*) from 24. March to 18. April, and the number of migrating crows often rose to about 5000 per day; in the period from 24. March to 29. March 1946 a total of about 20.000 crows presumably passed. It is not probable that such a considerable and concentrated migration of crows can be observed elsewhere in Denmark either in spring or in the autumn; even at Falsterbo, the well-known bird station in southern Scania, an approximately great number has not been observed in the autumn.

On the other hand, the number of migrating birds of prey is considerably smaller than that which can be observed at Falsterbo and in eastern Denmark. The cause is presumably that the majority of the Scandinavian birds of prey on their way to their northern breeding places mainly use the islands as stepping stones in order to avoid flying over great distances of water. The westerly winds prevailing in Jutland may also be a contributory factor. With easterly winds migrating birds of prey may, however, be seen. Thus on April 17th, 1949, after a couple of days with easterly winds, 425 Common Buzzard (*Buteo buteo*) and 125 Sparrow-Hawks (*Accipiter nisus*) were seen flying eastwards. Altogether 15 species of birds of prey have been observed at the Skaw, e.g. 5 Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*), 3 White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*), 11 Osprey (*Pandion haliaetus*), but only one Kite (*Milvus milvus*). The number of migrating Rough-legged Buzzard (*Buteo lagopus*) is comparatively great, in the days from April 10th to April 15th, 1952, the number was 45 as against 180 Common Buzzards.

There has also been a considerable passage of sea birds of which Divers (*Colymbus*) and especially Common Scoter (*Melanitta nigra*) have been numerous.

An unusual migration of Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*) was observed in the middle of April, several hundred birds were seen

flying to the northeast along the west coast. At the extreme point of the Skaw ("Grenen") they turned southwards towards the breeding places in the Kattegat.

As regards small birds the numbers of Skylark (*Alauda arvensis*) and Chaffinch (*Fringilla coelebs*) are considerably below that which can be observed in east Denmark, whereas Ring Ouzel (*Turdus torquatus*) and Meadow Pipit (*Anthus pratensis*) are more common at the Skaw.

Many attempts at migration by the Magpie (*Pica pica*) were observed, and in a few instances Magpies passing out were seen.

Finally, it should be mentioned that in the town of the Skaw there is a population of about 10 pairs of Indian Ring-Dove (*Streptopelia decaocto*), a clear example showing that this species in its urge to spread to the north has been stopped at this headland due to its reluctance to cross long distances of water, and thus formed its hitherto northernmost population in Europe.

Literatur.

- ANDERSSON, E. 1963: Sträck av kråka (*Corvus corone cornix*) över Kattegatt. – Vår Fågelvärld **12**.
- BEHREND, O. 1950: Usædvanlig tidligt træk af Hvepsevåge (*Pernis apivorus*). – Dansk Ornith. For. Tidsskr. **44**.
- JENSEN, K. 1951: Tyrkerduer (*Streptopelia decaocto*) på Skagen. – Dansk Orn. For. Tidsskr. **45**.